

Ur *Klasskampen* 6-1972

Följande artikel redovisar hur KFMLr (nuvarande Kommunistiska partiet, KP) såg på kvinnofrågan på 70-talet. *Klasskampen* var "r-arnas" teoretiska tidskrift. – *Red anm*

Kvinnoförtrycket en produkt av klassamhället

av Eva Wångersjö

För att rätt kunna förstå och analysera kvinnofrågan krävs en historisk genomgång av kvinnans ställning som en del av klassamhällets uppkomst och utveckling. Vi skall kort redogöra för kvinnans ställning i samband med den ekonomiska utvecklingen från urkommunismen till våra dagar. Vi koncentrerar oss på övergången från urkommunismen till slaveriet, alltså den första indelningen av människor i förtryckare och förtryckta, eftersom det var då som den ekonomiska grunden till det speciella förtrycket av kvinnan lades. Som utgångspunkt och huvudsakliga källa har vi använt F Engels, Familjens, privategendomens och statens ursprung. (Sidhänvisningarna gäller Arbetarkulturs utgåva 1969).

Beträffande de tidigare samhällsformerna (urkommunismen och övergångsformerna till slaveriet) finns det få säkra fakta om mannens respektive kvinnans roller i samhället. Men med hjälp av de samtida uppgifter som fanns och med den dialektiska materialismens metod har Engels uppställt en trovärdig teori om familjens och privategendomens uppkomst. Lenin säger om ovan nämnda verk av Engels:

”Det är en av den moderna socialismens grundläggande verk, där man kan lita på att varje sats inte sagts på måfå utan skrivits på grundval av ett väldigt historiskt och politiskt material.”

Kännetecknande för det urkommunistiska samhället var att ägandet var gemensamt. Således existerade ingen indelning i förtryckare och förtryckta som två mot varandra stridande klasser. Män och kvinnor var likställda men en naturlig arbetsfördelning förekom. I regel var det mannen som krigade, fiskade, jagade och skaffade råvaror för kläder och föda och de därtill nödvändiga arbetsredskapen.

Barnen var ett hinder under jakten. Kvinnorna, som födde och skötte dem blev så småningom mer bofasta och kom så att sköta hushållsgöromålen och allt som därtill hör. Släktskapsbanden räknades inte på någon princip om ägandeförhållanden utan räknades helt naturligt på mödernesidan eftersom det var omöjligt att med säkerhet känna till någon köttslig fader.

Kvinnan som var den mest bofasta kom att bli den första bonden, Detta tillsammans med att hon födde barnen, vilka ökade arbetskraften, förklarar varför hon i vissa jordbrukarsamhällen hade en dominerande ställning och högt aktades. (I vissa fall kvinnovälde.)

Produktion och reproduktion

Den naturliga arbetsfördelningen mellan de två könen innebar tidigt en tendens till klyvning i samhället. I denna tudelning representerar mannen respektive kvinnan varsin sida av det samhälleliga livets existens:

”Produktionen och reproduktionen av det omedelbara livet . . . å ena sidan frambringandet av existensmedel, av näringsmedel, kläder, bostad och de därtill erforderliga verktygen, å andra sidan frambringandet av själva människosläktets fortplantning. De samhälleliga institutioner, under vilka människorna under en bestämd historisk epok och i ett bestämt land lever, betingas av båda slagen av produktion: av å ena sidan arbetets, å andra sidan familjens utvecklingsstadium.” (Sid 8, a a)

Släktets reproduktion var i början den viktigaste sidan av samhällets reproduktion. Så småningom kom produktionen att ses som den viktigaste sidan. Vi skall försöka visa hur.

Utsugare och utsugna

Under urkommunismen ägde var och en de verktyg de själva tillverkade. Det som tillverkades gemensamt ägdes gemensamt.

Uppkomsten och utvecklingen av boskapsskötsel, åkerbruk, metallbearbetning och olika slags hemhantverk och de därmed förbättrade arbetsredskapen utgjorde en källa till förökning av den samhälleliga rikedom. Tidigare hade den mänskliga arbetskraften inte lämnat något anmärkningsvärt överskott utöver sina direkta underhållskostnader, men med ökade kunskaper och förbättrade arbetsredskap hade den möjligheter att tillverka fler produkter än vad som gick åt att underhålla samma arbetskraft. I takt med naturens tämjande och ett ökat överskott framstod undan för undan utsugarsamhället:

”Den första stora samhälleliga arbetsdelningen med dess stegring av arbetsproduktiviteten, alltså i takt med den ökade rikedom, och med dess ökning av produktionsfältet medförde under samtliga givna historiska betingelser med nödvändighet slaveriet. Ur den första stora samhälleliga arbetsdelningen framgick samhällets första stora uppdelning i två klasser: herrar och slavar, utsugare och utsugna.” (a a sid 205)

Privategendom och klasser

Herdestammarna producerade fler och andra livsmedel och produkter än andra stammar som fortfarande fanns på lägre nivå. De hade bland annat överskott på mjölk och mjölkprodukter, hudar, ull och vävnader. Regelbundet utbyte med andra stammar sattes i system. Till en början bytte hela stammen gemensamt sina produkter genom stamöverhuvudet. Senare utvecklades utbytet till att gälla olika skikt och medlemmar inom stammen –privategendomen och klasserna börjar ta form. Men exakt hur privategendomen uppstod vet vi inte.

Mannens ställning förstärks

Allt efter som rikedomarna växte gav de mannen en viktigare ställning i familjen och samhället. Det var han som ägde hjordarna och övriga viktiga försörjningsmedel. Arbetsdelningen i familjen kom i och med klassamhällets uppkomst att reglera egendomsfördelningen mellan man och kvinna, naturligtvis främst inom de ägande klasserna. Mannens förstärkta ställning avskaffade den ursprungliga och traditionella arvsrätten på mödernesisidan och släktskapet kom att räknas på faderns sida. Därmed hade en revolution i familjen inträffat.

För att säkra kvinnans trohet och därmed faderskapet till barnen kom kvinnan att underställas mannen både i familjen och samhället. För att rättfärdiga detta har en ideologi om kvinnans underlägsenhet utvecklats (samhällets överbyggnad). Inte minst kristendomen har spelat en viktig roll när det gäller att befästa ett sådant patriarkaliskt tänkande. (Nu när religionens grepp uppluckrats och kvinnan i ökad utsträckning behövs som arbetskraft och arbetskraftsreserv har massmedia en viktig roll i att propagera vår tids kvinnoideal: den förvärvsarbetande makan, modern och husmodern.)

Hushållsgöromålen som från början var offentliga, och räknades lika mycket som samhälleligt nödvändig industri som anskaffandet av föda och andra nödvändiga produkter, har undan för undan förlorat sin betydelse och blivit till en privatangelägenhet. Den patriarkaliska familjeformen som grundar sig på ojämlikhet mellan man och kvinna i ekonomiskt avseende kom att känneteckna familjen under en lång tid trots att samhället som den existerar i genomgår stora förändringar i sin hushållsform.

Kvinnan skapar bara bruksvärden

Som hemarbeterska ingår kvinnan fortfarande i ett förkapitalistiskt produktionssätt. Hennes arbete i hemmet står utanför handel och varumarknad och de värden hon skapar är inte

bytesvärden om produceras i varuproduktionen, utan enkla bruksvärden. I vårt samhälle betraktas hemarbetet av den härskande klassen inte som ett "riktigt" arbete, eftersom det ligger utanför penningekonomin. Ändå är det nödvändigt för kapitalisten. För honom är det ett viktigt sätt att upprätthålla reproduktion av arbetskraft.

"Herrarnas" livegna

Slavarna och senare stora delar av de fattiga bönderna var i de flesta länder till långt in på 1800-talet så gott som "herrarnas" livegna. I vissa halvfeodala länder är det så än i dag. Bonden och hans hustru var båda beroende av sin herre, de slet och arbetade dag ut och dag in utan att respekteras, utan att ha några rättigheter. Men inom familjen var likväl den rättslöse bonden sin hustrus herre, bonden hade i många länder rätt att byta bort sin hustru eller sälja henne, att slå eller jaga bort henne. I de fall bonden ägde Mark eller en gård tillhörde den inte kvinnan utan mannen. Detta är den ena sidan. Den andra sidan är att mannens välde ibland de allra fattigaste bönderna, såväl som senare bland proletärerna, försvagades därför att den ekonomiska nödvändigheten tvingade deras kvinnor att arbeta hårt tillsammans med dem. Detta föder oundvikligen en slags självständighet och jämställdhet som gav de fattigaste kvinnorna relativt mer att säga till om i familjeangelägenheter än i de rika klasserna.

Rättslöshet, underkastelse och exploatering

För större delen av både den kvinnliga och manliga befolkningen medförde köpmannaklassens och bourgeoisins framväxande bara nya former av rättslöshet, underkastelse och exploatering. Alexandra Kollontay beskriver målande sambandet mellan kvinnorna och deras klasstillhörighet i ett utkast om renässansens århundrade, d v s den begynnande handelskapitalismens framväxande:

"På höjderna hördes sorl och sorglöst skratt från skönheter, som var utstyrda i skönt siden och ädelstenar och som girigt fångade livets fröjder, på djupet dignade hemarbeterskan och bondkvinnan under bördan av ett arbete, som översteg hennes krafter, och hantverkarskan från ett ännu starkt skrå blickar med mörka bekymmer från sitt öde, ty hon fruktar att den starka konkurrensen skall kasta ut henne på gatan. Där glädje och fest, här hunger, osäkerhet och armod! Leenden och tårar! Kontrasternas århundrande! Ett århundrande då mänskligheten snabbt sönderfaller i klasser, då penningen befäster sitt välde och den fria, lejda arbetskraften växer fram."

"Arbetarklassens revolutionära kamp hävstången till kvinnans frigörelse"

Vi har med ovanstående historik velat visa att kvinnoförtrycket uppstod i samband med samhällets uppdelning i klasser och att dess existens är oupplösligt förbunden med existensen av klassförtryck. Med kapitalismens genombrott har därför ett helt nytt stadium inträtt i kvinnans frigörelseprocess. Hennes öde blir oundvikligen förbundet med arbetarklassens. För i och med kapitalismen och dess högsta stadium, imperialismen, har klasskampen nått dit då den förtryckta, revolutionära klassens kamp leder till klassernas avskaffande. Arbetarklassens kamp för socialismen kan inte föras till slutgiltig seger förrän allt klassförtryck avskaffats. Utvecklingen av arbetarklassens revolutionära kamp är hävstången till kvinnans frigörelse och kampen för kvinnans frigörelse förlorar därför all självständig betydelse, d v s all kamp på detta område som inte är intimt förbundet med utvecklingen av arbetarklassens kamp är antingen illusorisk eller medvetet reaktionär. Ty kvinnans frigörelse är förbundet med klassförtryckets avskaffande på samma sätt som hennes förslavande var förbundet med dess uppkomst.

Det är här den grundläggande skillnaden mellan den ståndpunkt som Grupp 8 och andra småborgerligt socialistiska rörelser förfäktar och den marxist-leninistiska ståndpunkten ligger. Grupp 8 betraktar kvinnofrågan och kvinnoförtrycket som en särskild fråga som ligger helt eller delvis utanför klassförtryckets och klasskampens område. Utifrån den historiska, materialistiska och klassmässiga synpunkt som vi betraktar frågan är det uppenbart att kvinnorörelsen aldrig får bli någon särskild rörelse vid sidan av proletarietets revolutionära rörelse att dess strategi och taktik måste underordnas och läggas upp utifrån strategin och taktiken för den proletärt revolutionära rörelsen – konkret innebär det idag att partibyggandet är huvuduppgiften – att arbetet måste inriktas på industriproletariatet: männen såväl som kvinnorna bland dem. Det är i detta perspektiv frågan måste ses. Sedan är det naturligtvis viktigt att i den fortsatta klassanalysen klarlägga betydelsen för oss av ett endast en liten del av kvinnorna tillhör arbetarklassen.

Ingen klasslös "kvinnogemenskap"

Lika uppenbart som det är att det inte finns några gemensamma intressen mellan arbetarklassens kvinnor och kvinnorna inom bourgeoisin eller småbourgeoisie, lika uppenbart är det att det gentemot kvinnorna inte finns några gemensamma intressen mellan arbetarklassens män och männen inom andra klasser. Eller som Marx och Engels uttrycker det i det Kommunistiska manifestet: Men bourgeoisin har ej blott smitt de vapen som skall bringa dem i döden, den har också frambragt de män, vilka skall föra detta vapen – de moderna arbetarna, proletärerna.”

Lika uppenbart är slutligen att provostenen på vad som för kvinnornas frigörelse framåt är frågan om vad som utvecklar arbetarklassens kamp i revolutionär riktning. För att ta ett drastiskt exempel: fler kvinnliga direktörer är inget som en centimeter för kvinnornas frigörelse framåt.

En del av den proletära revolutionära arbetarrörelsen

Alltså, kvinnans strävan efter frigörelse får inte vara 1600-talets blåstrumpas eller nutidens rödstrumpas. Om den i Sverige skall utvecklas som progressiv kraft måste den utvecklas som en del av den proletära, revolutionära arbetarrörelsen. Det innebär idag att de politiskt mest framskridna kvinnorna förmås att ge sitt stöd och sina krafter åt KFML(r), den enda organisation som idag har förutsättningar att på ett medvetet och fruktbärande sätt tillgodogöra sig och utveckla hela den samlade arbetarrörelsens historiska erfarenheter.

"Det dubbla förtrycket"

Grupp 8 tjarar mycket om det "dubbla förtrycket". Med detta menar de lite olika saker i olika sammanhang. Ibland sätter de likhetstecken mellan dubbelarbete och dubbelt förtryck, ibland menar de med dubbelt förtryck dels ett ekonomiskt förtryck i samhället, dels ett ideologiskt förtryck, det s k könsrollstänkandet. Men gemensamt för dessa tolkningar är att de påstår att en del av kvinnoförtrycket existerar oberoende av klassförtrycket och drabbar alla kvinnor på samma sätt. Även direktörsfrun kan vara dubbelarbetande, även direktörsfrun utsätts för "könsrollstänkande".

I detta avseende finns, enligt Grupp 8, en gemensam grund för "kamp mot manssamhället" mellan fru Giesecke och fru Johansson. Beroende på den klasstillhörighet som de flesta medlemmar av Grupp 8 och speciellt dess ledning har som borgerliga intellektuella, tenderar de också att förstora det ideologiska förtrycket som "drabbar oss alla lika" och låter det helt dominera.

De säger sålunda i en av sina programdeklarationer: "Kvinnan är en andra klassens medborgare i ett samhälle styrt av mannen." På så sätt försvinner helt och hållet klassmot-sättningarna i samhället. Kvar blir på den ena sidan barriaden fru Johansson och fru Giesecke i ett kämpande systerskap och på den andra metallarbetare Johansson och direktör Giesecke i broderligt försvar av manssamhället.

Även om den borgerliga ideologins kvinnosyn (som ovan) mer eller mindre riktar sig mot alla kvinnor, även de som inte tillhör arbetarklassen, är detta förhållande inte på något sätt avgörande. Vidare är skillnaden i levnadsförhållanden för män och kvinnor ur arbetarklassen obetydlig eller nästan obefintlig i jämförelse med skillnaden häri mellan arbetarkvinnor och borgarkvinnor.

Vi förnekar alltså inte förekomsten av ett patriarkaliskt kvardröjande ideologiskt tryck. Vad vi förnekar är att det på något sätt skulle drabba alla kvinnor lika. Det "ideologiska förtryck" som de intellektuella borgartjejerna i Grupp 8 av naturliga skäl (det är väl den enda form av förtryck de har erfarenhet av) är så intresserade av, är idag till sitt innehåll en överbyggnad på kapitalintressena. Detta bevisas om inte annat av att det s k könsrollstänkandet avlöses av en uppblåst "emancipationspropaganda" så snart bourgeoisin behöver mer kvinnlig arbetskraft.

En annan sida av Grupp 8:s intresse för det s k könsrollstänkandet är att det utgör ett hinder för de högre klassernas kvinnors karriär. Låt oss en gång för alla slå fast: att det är svårare för kvinnor att bli läkare, advokater, chefer eller riksdagsmän är för arbetarklassen lika ointressant som att kapitalisterna besväräs av hjärtinfarkt eller magsår.

Kvinnoförtrycket klassmässigt bestämt

Det är uppenbart så att arbetarkvinnorna vid sidan av det förtryck som drabbar dem som en del av proletariatet även drabbas av ett speciellt förtryck av dem som kvinnor. Men även detta förtryck är till sitt innehåll klassmässigt bestämt av bourgeoisins intressen. Kampen mot detta särskilda förtryck är därför också en viktig fråga när det gäller att ena klassen på revolutionär grund och höja dess kampduglighet, vilket ju är det viktiga för oss och det viktiga när det gäller kvinnans frigörelse, eftersom denna kan ske endast som ett resultat av hela arbetarklassens frigörelse.

Detta dubbla förtryck grundar sig på de historiska förhållanden som vi behandlat ovan: hemarbetets degradering till ett samhälleligt sett värdelöst komplement till mannens produktiva arbete och kvinnans därav följande ekonomiska beroendeställning till mannen. Under kapitalismen bevaras i stort sett hemarbetet undanryckt från den samhälleliga produktionen. Familjen utgör därmed en källa till alstring av ett inskränkt och familjeegoistiskt småborgerligt tänkande, även bland arbetarkvinnorna, och till en viss del patriarkalisk mentalitet hos deras män. Det är, trots undantag, fortfarande så att det är kvinnan, även om hon arbetar utanför hemmet, som uträttar och ansvarar för det som rör hemmets skötsel. Vanor och tänkande grundlagda under årtusenden bidrar till att arbetsdelningen inom familjen ändras väldigt långsamt. Men den materiella grunden till att detta förhållande ändras så långsamt än idag, måste ändå sökas i att denna organisation är den mest lönsamma för kapitalisterna.

En billig reservarmé

I och med att en stor del av arbetarkvinnornas reproduktionskostnader betalas genom mannens lön upprätthålls på ett smidigt och billigt sätt en väldig reservarmé som kan ryckas in och ut ur produktionen alltefter kapitalets behov. Inom de industrier som rekryterar främst kvinnlig arbetskraft kan lönen hållas nere. Dessa och andra faktorer gör att arbetarkvinnorna utsätts för ett dubbelt förtryck. Vid sidan av att de är en del av den förtryckta klassen är de ekonomiskt beroende och har en relativt sämre ställning som förvärvsarbetande. (1970 var en

kvinnlig industriarbetares lön 76,5 % av motsvarande manlig lön, 1960 var den 69 % och 1945 66 %)

Men grunden för detta förtryck är inte mannen eller ”manssamhället” utan det kapitalistiska systemet som ett system grundat på den privata äganderätten och profiten som drivkraft. Endast kapitalet tjänar på motsättningar mellan arbetare vare sig de beror på ålder, nationalitet eller kön.

Arbetarkvinnan är främst proletär

Systemet har emellertid även här en motsättning som undergräver dess möjligheter att hålla nere proletärkvinnan i hennes traditionella politiska efterblivenhet. För närvarande är ojämlikheten i deltagandet i produktionen mycket mer kännetecknande för kvinnan än för mannen men trenden i kapitalismens utveckling är att arbetarkvinnornas och -männens villkor blir alltmer likartade. Eftersom det är arbetarkvinnans ställning i produktionen som ytterst utgör grunden till hennes tänkande så kommer hon i kampen i första hand att se sig själv som medlem av klassen.

Samhälleligt socialistiskt storhushåll

Endast genom att upphäva det privata ägandet till samhällets rikedomar öppnas de fullständiga möjligheterna att befria kvinnorna från ”hemslaveriet” och inte minst dess motsvarande ideologi. Först då kommer det individuella småhushållet (som inskränker tänkandet och därmed den politiska medvetenheten) att kunna ersättas av ett samhälleligt socialistiskt storhushåll.

Exakt hur det kommer att se ut praktiskt och organisatoriskt är omöjligt att förutsäga. Men ett är säkert: under Socialismen förvandlas det privata småhushållet till samhällelig industri för mänsklig välfärds skull och inte för att vissa kapitalister skall profitera på det. Det kommer inte att ordnas som i dagens Sverige. Här finns barndaghem, storkök, tvättinrättningar och all slags tänkbar service för den som kan betala, men dessa inrättningar drivs för profitens skull. Här befriar kapitalets stat kvinnorna delvis från hemarbetet och barntillsynen endast då det gäller att hjälpa kapitalisterna att utnyttja dem som billig arbetskraft.

Grupp 8 förvanskar

På Grupp 8:s förvanskning av begreppet det dubbla förtrycket byggs ett resonemang dels om kvinnornas egen revolution som skall krossa det patriarkaliska samhället (en revolution kan inte i grunden förändra kvinnans villkor sägs i en presentation av grupp 8) dels, eller rättare sagt, som en följd av detta att kvinnans frigörelse inte gått framåt i de socialistiska länderna. Här blottas gruppens trotskistiska tendenser. Den kamp för just kvinnans frigörelse som är ett led i att skapa ett kommunistiskt samhälle och som i Kina leds av Kinas Kommunistiska Parti och i Albanien av Albanska Arbetets Parti nämns inte, eller snarare, döms ut i allmänna ordalag. Inte heller dras någon skiljelinje mellan kvinnans läge i dessa länder jämfört t ex med Sovjet. Alla länder som kallar sig själva socialistiska oavsett dess politiska utveckling dras över en kam. Detta stämmer väl med den domen som trotskisterna ger både Kina och Sovjet genom att kalla dem arbetarbyråkratier.

Som nämnt anser Grupp 8 att en revolution inte i grunden kan förändra kvinnornas ställning. (Menar de en socialistisk revolution, eller vad?) Vidare menar de att kvinnorna förråtts i de socialistiska länderna. Frågan ställs helt isolerad från den proletära kulturrevolutionen. De har tydligen inte förstått att kvinnans frigörelsekamp under socialismen är en del av proletariatets kamp för att befästa arbetarklassens diktatur och omvandla samhällets överbyggnad i enlighet

med proletarietets åskådning. Det är så frågan ställs i Kina och Albanien – som en del av kampen mot den borgerliga linjen som vill återföra det nya samhället till kapitalismen.

Erfarenheterna av utvecklingen i Sovjetunionen har inneburit att vår tids proletära ledare vidareutvecklat marxismen-leninismen, de har slagit fast att klasskampen fortsätter även under socialismen och analyserat innebörden av denna tes. Så har de förstått att det borgerliga tänkandet eller samhällets överbyggnad inte försvinner över en natt i och med privategendomens upphävande utan det kräver ett långt tålmodigt politiskt arbete för att bli av med allt gammalt tänkande.

Den proletära kontra den revisionistiska linjen

Så uppstod i Kina under den stora proletära kulturrevolutionen en kamp mellan två synsätt och två linjer, den proletära revolutionära och den revisionistiska. Ser vi på den linje som skulle föra tillbaka till kapitalismen, den revisionistiska, företrädd av Liu Shao-shi, så kan vi följa hans linje t ex i jordbruket. Under det stora språnget (1958-60) förespråkade han att varje bonde skulle ha sin egen häst och sina egna redskap. Han uppmuntrade alltså det individuella jordbruket – detta skulle oundvikligen innebära en återgång till det gamla familj jordbruket, som förutsätter en kvinna bunden till barn och hushåll samtidigt som hon hårt måste slita på fälten. Liu motarbetade kollektiviseringen av landsbygden och folkkommunerna och höll tillbaka industriverksamheten på landsbygden vilket skulle innebära färre arbeten för kvinnor. I skolorna tilläts de gamla traditionerna att leva kvar – arbetarklassens och böndernas barn med bristande studievana hemifrån tenderade att diskrimineras till förmån för barn från intellektuella och funktionärshem. Kvinnliga elever från arbetar- och bondehem diskriminerades i dubbel bemärkelse. Färre kvinnor än män var politiskt aktiva. I byarna restes därför under kulturrevolutionen frågor som huruvida mannen inte skulle ha skyldighet att delta i hushållsarbetet och hjälpa till att passa barnen så att kvinnorna skulle kunna gå på politiska möten oftare. Samma frågor väcks idag under revolutioneringskampanjen i Albanien.

Kvinnofrigörelsen var ingen fråga i sig under kulturrevolutionen men kampen mellan gamla vanor och idéer som hindrade utvecklingen mot kommunismen fördes naturligtvis på detta som på alla andra områden.

Kamp mot partiet?

Istället för att lära av Albanien och Kina – vilket för oss idag främst innebär att bilda och bygga ett marxist-leninistiskt parti som för en allsidig politik – så får vi höra detta från Grupp 8:

”Nu existerande socialistiska partier och organisationer för inte med tillräcklig kraft fram kvinnornas krav på frigörelse och tidigare socialistiska organisationer har förrått kvinnornas revolution. Detta gör att kvinnorna måste organisera sig i egna socialistiska grupper och organisationer.)

Slutsatsen blir ingen annan än den att kvinnorna måste organisera sig i kamporganisationer för att föra kamp mot det marxist-leninistiska partiet: för att dra arbetarklassens kvinnor undan partiets inflytande och skola dem i anti-kommunism.

Försök till splittring från Grupp 8

Att det rör sig om en konkurrentorganisation till partiet för att splittra den revolutionära rörelsen i partibyggets begynnning, dvs en kvinnornas ”kaderorganisation” och inte en massorganisation framgår av hane Matthis diverse inlägg för Grupp 8:s del. Hon skriver i boken Kvinnokamp (redigerad av henne och Dick Urban Vestbro 1971):

” ... vi måste vara realistiska och inse att en massrörelse inte skapas på en dag. Den första gruppen, den lilla men växande gruppen aktiva och engagerade, kommer alltid att utgöra en kader, en elit i förhållande till den stora massan. (...) vi vet att samtliga kvinnorörelser inom västvärlden idag är att beteckna som kaderorganisationer.” (sid 205)

Angrepp på marxismens banérförare

För att underbygga denna antikommunistiska och separatistiska ståndpunkt och ge sken av att vara socialister måste Grupp 8 först i gammalt känt manér vederlägga Lenin genom att hävda att hans åsikter i denna fråga är föråldrade. Lenin och andra av marxismens banérförare hävdade att kommunistiska kvinnor skulle skolas jämsides med männen i samma partiorganisation bestående av de mest framskridna elementen ur arbetarklassen och från de revolutionära intellektuellas led. Lenin säger i en intervju med Clara Zetkin, publicerad 1925:

”Det organisatoriska framgår ur vår ideologiska uppfattning: inga särskilda föreningar för kommunistkvinnor. En kvinnlig kommunist är medlem av partiet liksom den manlige kommunisten, Med samma skyldigheter och samma rättigheter. Det kan inte finnas några delade meningar om den saken.”

Ultrademokrati och systerskapsstämning

I Sverige där de marxist-leninistiska idéerna slagit fastare rot än i t ex USA och Danmark, delvis tack vare KFML(r):s konsekventa propaganda i olika frågor, är det givetvis mindre opportunt att föra ut en lika extrem och öppet separatistisk politik som feministerna i dessa två länder gör. För att ge sken av att stå på en annan grund än sina könsradikala systrar i USA och Danmark så avgränsar I Matthis sig, åtminstone teoretiskt, från de mest extremistiska bland feministekterna – de som mest högljutt trumpetar ut kampen mot männen. Men samtidigt kan hon inte dölja sin beundran för dem och deras ultrademokrati och goda systerskapsstämning.

Argument för en separat kvinnoorganisation

Låt oss se på de argument som Grupp 8 har för en separat kvinnoorganisation i motsättning till en partiorganisation av leninistisk typ. I boken *Kvinnokamp* för I Matthis fram några argument. Hon säger att det i dagens läge är en fråga om ”taktik”.

1. Åtskilliga män (och för den delen också kvinnor) inom såväl arbetarklassen som inom de socialistiska rörelserna är alltför indoktrinerade med den traditionella synen på kvinnornas uppgifter i samhälle och familj för att de med glädje skall hälsa sina systrar välkomna i kampen – på lika villkor.” (sid 183)
2. ”Organiserad kvinnokamp inom de traditionella organisationernas ramar riskerar å ena sidan att hamna i våldsamma och uppsplitande könskonflikter eller å andra sidan att helt urvattnas.” (sid 183)
3. ”Ett tredje skäl för separata kvinnoorganisationer är psykologiskt och ideologiskt. Det kapitalistiska manssamhället uppmuntrar antagonism och misstänksamhet kvinnor emellan ... Kvinnorna måste få chansen att upptäcka vad identifikationen med det egna könet, den egna gruppen betyder för självkänslan och kampviljan.” (sid 183 och 184)
4. ”Slutligen ger de nya kvinnorörelserna möjlighet att på ett ideologiskt plan skapa och föra ut nya ideal för kvinnorna och samtidigt formulera kritik av de gamla.” (sid 184)

Kommentar till punkt 1 och 4

Resonemanget bygger på det faktum att kvinnor i regel har större svårigheter än män att göra sig gällande i det politiska organisationslivet, på större möten o s v och på att den borgerliga

ideologins fastrotade nedvärderande kvinnosyn i viss mån återspeglas även inom den kommunistiska rörelsen. Istället för att diskutera frågan inom partiet och mana till en samlad ansträngning för att komma över detta hinder och ställa frågan om demokratisk centralism och ge den mening genom att utveckla en sund och demokratisk stil i partiets basgrupper vill separatisterna att kvinnorna dras in i speciella grupper för att där gnälla om hur odemokratiskt det marxist-leninistiska partiet är. Följden kan inte bli annat än att motsättningen mellan man och kvinna ökar och att kvinnornas traditionellt mer inskränkta syn blir till ett slags skråtänkande.

Kommentar till punkt 2

Detta liknar den typ av mer allmänna argument som trotskisterna riktar mot den leninistiska partiorganisationen. Det är ett argument för fraktionsfrihet, för frihet att innifrån partiet på ett organiserat sätt förfäkta en partifientlig och borgerlig politik.

Kommentar till punkt 3

Innebörden blir att botemedlet mot kvinnornas borgerliga individualistiska psykologi är en ren kvinnoorganisation genomsyrad av korporativ könsgruppsideologi och kvinnoegoism. I och med att klasstanken inte finns med i detta resonemang kan man undra vari skillnaden från en fascistisk kvinnogemenskap ligger. Intressant att notera är att det också inom VPK finns gehör för dessa tongångar. Gunnel Granlid tycker i en artikel i Socialistisk Debatt (nr 2 1972) att "det ligger något i det", dvs i Iréne Matthis separatistiska resonemang.

Det är inte så att vi principiellt är emot kvinnoorganisationer, men man måste skilja på partiet och kvinnliga massorganisationer samt ta hänsyn till läget i det land man bor.

I de länder som genomfört en socialistisk revolution och i de länder där kampen mot imperialismen idag står som hårdast har det funnits och finns det speciella kvinnoförbund som är direkt initierade och ledda av partiet. Dessa organisationer har viktiga skolningsuppgifter. Kvinnorna var i många fall analfabeter och socialt efterblivna och detta utnyttjades och utnyttjas av de som har intresse av att hålla de förtryckta klasserna nere i mörkret. Uråldriga vanor och seder gör i vissa av dessa länder det svårt för manliga partimedlemmar att arbeta bland kvinnorna. Ser man till situationen i dessa länder så är det helt naturligt med särskilt arbete bland kvinnorna för att väcka och vinna dem för klasskampen under det kommunistiska partiets ledning. Frågan om eventuella framtida organisationer för kvinnor i vårt land och det framtida partiets ställning gentemot dem vill jag lämna öppen.

Gnistangruppens linje

Grupp 8:s politik har kritiserats av Kajsa Ohrlander som står Gnistan-gruppen mycket nära. Hon har utpekats som Gnistan-gruppens företrädare i denna fråga. Då de aldrig tagit avstånd från hennes uttalanden räknar vi henne som representant för deras politik.

Med rätta anklagar K O Grupp 8 för att föra en separatistisk linje, men i samma andetag för hon fram en linje som är lika bakåtsträvande som högeropportunisternas ståndpunkt i andra frågor:

"Felet med dessa paroller som "socialistiska" kvinnoorganisationer ställer är, att de dels är separatistiska, d v s tar upp kvinnans situation skild från arbetarklassens totala situation och dels att de inte grundar sig på arbetarkvinnornas behov och krav utan på de radikala kvinnornas egen situation och egna krav." (Ord & Bild nr 1/71 i artikeln Kvinnorna och klasskampen, sid 71.)

Som synes kapitulerar K O inför arbetarkvinnornas egna spontana omedvetenhet – man känner igen högeropportunisternas vanliga feltolkning av "tjäna folket".

”Stäng in kvinnan i hemmet”

Efter flera avslöjande undersökningar om arbetarkvinnans usla situation som förvärvs- arbetande och dubbelarbetande husmor kommer K O fram till slutsatsen att kvinna skall stanna i hemmet. Det vore fel, menar hon, att kvinnorna skall gå ut i produktionen där hon bara utsugs och förtrycks ännu mer än som hemmafru. Konsekvensen av hennes resonemang leder till parollen ”stäng in kvinnan i hemmet”. Den kan jämföras med Gnistan-folkets linje i frågan om den utländska arbetskraften där deras linje är den reaktionärt chauvinistiska ”stäng gränserna för utländsk arbetskraft” eller i frågan om landsbygdens avfolkning där de för en linje om hemhantverkets återinförande.

Denna längtan tillbaka till ”den gamla goda tiden” är ett typiskt uttryck för småborgarnas synsätt och längtan. När de i dag hotas av att ätas upp av monopolkapitalet tenderar de att helt verklighetsfrämmande gå emot historien. Det är samma sak som om arbetarna för att motsätta sig ökad utsugning skulle slå sönder de moderna maskinerna istället för att som klass organisera sig mot kapitalet.

Reaktionär linje

Nej, linjen om att kvinnan skall stanna hemma för att slippa bli utsugen och förnedrad är en i sanning reaktionär linje, som helt bortser från kapitalismens oundvikliga utveckling och det progressiva i att kvinnan dras bort från det isolerade hemarbetet och tillsammans med sina klassbröder får förutsättningarna att organisera sig och kämpa mot bourgeoisin.

Kajsa O motsätter sig också kraven på flera barndaghem. Kärnan i frågan är för henne: ”Daghemmet är ju i sig ett hot mot ens rätt att själv få uppfostra sina barn. En rätt som samhället mer och mer fråntar arbetarna. Den rätten kräver många att gå behålla.” (a a sid 71) Om man konsekvent driver denna ståndpunkt leder det till en uppmaning att hålla barnen från skolan.

Till Kajsa Ohrlanders reaktionära pladder om att förskona arbetarhustrur och -döttrar från utsugningens grottekvarn svarar vi med Lenin:

”Det är bourgeoisins sak att främja trusterna, driva barn och kvinnor till fabriker, plåga dem där, korrumpdera dem eller döma dem till ytterligt elände. Vi ’kräver’ inte en sådan utveckling, vi ’stödjer’ den inte – vi bekämpar den. Men hur kämpar vi? Vi vet att trusterna och kvinnornas arbete i industrin är progressiva. Vi vill inte gå tillbaka till hantverket, till den förmonopolistiska kapitalismen, till kvinnornas hemarbete. Framåt, via trusterna etc och vidare från dem till kapitalismen..” (Den proletära revolutionens militärprogram Valda verk I:2 sid 597.)

Organisera arbetarkvinnorna

Och det är endast i ett aktivt deltagande i den revolutionära kampen för socialismen som kvinnans frigörelse ligger. Den socialistiska revolutionen är proletariatets revolution. Därför är det bland de proletära kvinnorna som vi har att söka de enda konsekventa förkämparna för kvinnans frigörelse. Och av de proletära kvinnorna är det just de kvinnor som finns i industrin som lättast dras med i den revolutionära rörelsen och mest ståndaktigt håller fast vid den. Mot småborgarvänsterns illusioner om att hålla kvar dessa kvinnor i husslaveriet ställer vi det revolutionära arbetet för att organisera dem. Mot deras klasslösa kvinnorevolution ställer vi partibygandet. Mot deras ”kvinnorevolution” ställer vi den proletära diktaturen.